

Les dones catalanes davant del tribunal de la Inquisició a l'època moderna

ANTONI LLAMAS I MANTERO
GRUP D'HISTÒRIA DEL CASAL. MATARÓ

1. Introducció

En aquest treball farem una aproximació al paper de la dona davant del tribunal de la Inquisició al Maresme i per extensió a Catalunya. Veurem una sèrie de paràmetres que ens permetran configurar els personatges i les seves actuacions, com per exemple, els delictes dels que són acusades, tant sigui el de bruixeria, sortilegis o adulteri, entre molts d'altres. També, la seves circumstàncies personals, el veredict del tribunal, la classe social en la societat del moment, la seva condició legal tant si són solteres com si són casades, així com la seva edat, el grau d'influència social a nivell econòmic i les seves professions, entre d'altres aspectes.

Farem una aproximació a la valoració de la dona com a tal, en la societat circumscrita a l'època moderna, per poder veure tot un quadre d'actituds respecte a la valoració de la dona per part del tribunal i del context social en el qual li tocà viure.

De la mateixa manera, recollirem la seva veu en les declaracions davant els inquisidors. Un llarg recorregut per poder comprovar si tant les valoracions com les actituds vers a aquestes dones van restar inamovibles o van anar evolucionant al llarg del temps i dels segles.

2. Alguns aspectes previs a considerar sobre la dona

La discriminació de la dona es dona ja en el principi de la història, quan es va atribuir el paper principal a l'home, tant en l'aspecte polític i social, principalment com a cap de família, que el farà amo i senyor de la dona i dels fills. Per tant, la dona quedarà relegada a l'àmbit privat de la casa.

Un dels elements cabdals va ser la possibilitat d'accedir a l'educació. La majoria de la població femenina al llarg de l'època moderna ho va tenir molt complicat, ja que l'ensenyament es canalitzava per a futura esposa i cap a determinades tasques, com ara aprendre a brodar, cosir,

*Bartolomé Esteban Murillo. Mujeres en la ventana.
Galería Nacional d' Art, Washington, EE. UU.*

cuinar i fer la neteja de la llar familiar. Aquesta educació mínima serà fonamentalment oral ja sigui en l'àmbit rural com en l'urbà. Només les dones de la burgesia o la noblesa tindran accés a un ensenyament personalitzat amb un professor que es desplaçava a casa de la dona. En altres casos, es podia fer en institucions o col·legis on s'aprenia a llegir i escriure. Si les possibilitats econòmiques o permetien s'inclouïa dintre del currículum un idioma estranger que principalment era el francès.

Aquests patrons d'actuació venen marcats i dirigits per l'Església Catòlica que els va inculcant des dels púlpits. Aquí, es fa tota una obra de conscienciació de quin paper correspon a la dona i quines són les seves tasques i obligacions ja des de petites. D'aquesta manera, les dones sense instrucció i cultura poden ser bones i honestes, cuidar del seus marits i fills i per extensió de la llar, no els cal res més a la vida.

Tot això es basa en un corpus ideològic molt extens que es va perfilant al llarg dels segles. Només cal citar un dels casos destacables com quan C. De Pizan escriu al 1405 la seva obra *La cité de dames*, on arriba a preguntar-se si les dones tenen prou judici natural. No resulta tant estrany si tenim en compte el que hem dit anteriorment.

Un altre element és l'àmbit jurídic. Durant segles, l'home ha estat considerat com el cap de la família i això li atorga força legal ja que el converteix en el representant de la dona i els fills davant de la llei. Durant molt temps, a la Catalunya moderna l'home ha estat considerat com el cap de família que exerceix l'autoritat i és el representant legal de la seva esposa i descendència davant de la llei. Respecte a la transmissió del patrimoni durant l'Edat Moderna es continuà amb la discriminació de la dona i no podrà heretar en les ma-

teixes condicions que els homes. La legislació vigent premia al baró, aquests tenen molts més avantatges en els testaments, capítols matrimonials i prelacions. Elles disposaran de les herències en general i de forma ocasional fins que aquesta passi a un home de la família o de fora d'ella. Les dones que arribaven a heretar eren les pubilles, sempre i quan es donessin una sèrie de circumstàncies, com per exemple que fossin filles úniques o la més gran de les germanes, que hi hagués una crisi demogràfica, una guerra o epidèmia i per tant, el nombre de barons baixés en picat, o no tenir cap germà. La resta, anomenades cabaleres, podien casar-se amb un altre cabaler, és a dir un baró però no hereu, o dirigir-se cap al convent. També cal tenir present que en una societat fortament masclista una dona que pogués gestionar el patrimoni no seria ben vista i seria pressionada a fi de quedar sota la tutela d'un home el més aviat possible.

Uns altres elements a considerar són els temes de l'honor, la decència i els cos de la dona. Ja des de la mateixa Bíblia, Eva amb la seva inducció del pecat va portar tots el mals a la humanitat. Per tant, era evident que alguna cosa tenien les dones que les feia profundament diferents dels homes.

«La legislación moderna, como parte del discurso dominante, situó a las mujeres en una posición de inferioridad con respecto a los hombres, encuadrándolas en una categoría social específica con particularidades propias y subordinadas. Para justificar esta inferioridad jurídica y social se diseñó un cuerpo ideológico que, de manera más o menos burda o más o menos sofisticada, intentaba demostrar dicha inferioridad física y moral femenina. Las mujeres eran, de acuerdo con los parámetros del discurso dominante, hombres imperfectos y como tales, inferiores y débiles tanto a nivel físico como a nivel moral e intelectual. Así, el cuerpo

ideològic inventó normes y actitudes hacia el cuerpo de las mujeres.»¹

Així doncs, les dones es podien enquadrar perfectament en aquests paràmetres que evidentment permetien la dominació dels homes, i la dependència de les dones. D'una banda, tenim les dones bones que segueixen les convencions socials, i les dolentes, aquelles de conducta desviada on també hi podem incloure les prostitutes, ja sigui per l'aspecte del comportament social com pel sexual. Un comportament correcte donava una pàtina d'honor a la dona i a la seva família. Això ajuda al manteniment de l'estructura social dissenyada i es fa extensiu a tots els àmbits com els que ja hem comentat, jurídic o educatiu. Aquestes bones dones, tot i estar subordinades rebran per part de la societat patriarcal la protecció per salvar el seu honor i la seva virginitat. Les dolentes no rebran mai aquesta protecció. També la vigilància del sexe i la virginitat es donarà en les classes nobles i burgeses amb més intensitat que les rurals, ja que el patrimoni esdevé un element molt important a l'hora de fer un bon matrimoni. Fins i tot s'estipula de quina manera han de vestir-se, maquillar-se o fer servir joies per demostrar la seva honra i virtut. Fra Luis de León en la seva obra *La perfecta casada* ho deixa molt clar en aquest fragment:

«Porque había hablado de la piedad que deben las buenas casadas al pobre, y del cuidado que deben a la buena provisión de su

gente, trata agora del tratamiento y buen aderezo de sus mismas personas. Y llega hasta aquí la clemencia de Dios y la dulce manera de su providencia y gobierno, que descende a tratar de su vestido de la casada, y de cómo ha de aderezar y asear su persona, y, condescendiendo en algo con su natural, aunque no le place el exceso, tampoco se agrada del desaliño y mal aseo, y así dice: «Púrpura y Holanda es su vestido». Que es decir que, desta casada perfecta es parte también no ser en el tratamiento de su persona alguna desaliñada y remendada, sino que, como ha de ser en la administración de la hacienda granjera, y con los pobres, así por la misma forma a su persona ha de traer limpia y bien trazada, aderezándola honestamente en la manera que su estado lo pide, y trayéndose conforme a su cualidad, así en lo ordinario, como en lo extraordinario también. Porque la que con su buen concierto y gobierno da luz y resplandor a los demás de su casa, que ella ande deslucida en sí, ninguna razón lo permite. Pero es de saber por qué causa la vistió Salomón de Holanda y de púrpura, que son las cosas de que en la ley vieja se hacía la investidura del gran sacerdote, porque sin duda tiene en sí algún grande misterio. Pues digo, que quiere Dios declarar en

Gillis Rombouts. *El taller d'un teixidor*. Museu Frans Hals. Haarlem.

¹ PÉREZ MOLINA, Isabel (2004). *La normativización del cuerpo femenino en la Edad Moderna: el vestido y la virginitad*. UNED. Espacio, Tiempo y Forma, Serie IV, Historia Moderna, t. 17. Pàg. 103.

esto a las buenas mujeres, que no pongan en su persona sino lo que se puede poner en el altar, esto es, que todo su vestido y aderezo sea sancto, así en la intención con que se pone, como en la templanza con que se hace. Y díceles, que quien les ha de vestir el cuerpo, no ha de ser el pensamiento liviano, sino el buen concierto de la razón; y que de la compostura secreta del ánimo, ha de nacer el buen traje exterior, y que este traje no se ha de cortar a la medida del antojo o del uso vituperable y mundano, sino conforme a lo que pide la honestidad y la vergüenza. Así que, señala aquí Dios vestido de sancto, para condenar lo profano. Dice púrpura y Holanda, mas no dice los bordados que se usan agora, ni los recamados, ni el oro tirado en hilos delgados. Dice vestido, mas no dice diamantes ni rubíes; pone lo que se puede tejer y labrar en casa, pero no las perlas que se esconden en el abismo del mar. Concede vestidos, pero no permite rizos, ni encrespos, ni afeites. El cuerpo se vista, pero la cabeza no se desgreñe ni se encrespe en pronóstico de su grande miseria. Y porque en esto, y señaladamente en las posturas del rostro, hay grande exceso, aun en las mujeres que en lo demás son honestas.»²

En l'esfera econòmica el treball de la dona no és valorat socialment. Des del punt de vista laboral sí que es reconeixien les feines que feia fora de casa, ja que a dintre eren feines pròpies de la seva condició, com cuinar, rentar o cosir, que també suposaven una activitat econòmica important pel nucli familiar, però senzillament no eren retribuïdes. Per tant, no seria fidel a la realitat ubicar únicament la feina de la dona en la llar familiar. Tant en el sector primari com el secundari hi havia pescadors, artesanes, dides, rentadores, camperoles i fins i tot mestres, i en el sector marginal les prostitutes. Aleshores la seva

² FRAY LUIS DE LEÓN. *La perfecta casada*. Capítol XII. http://www.cervantesvirtual.com/obra-visor/la-perfecta-casada--1/html/ffbbf57a-82b1-11df-acc7-002185ce6064_4.html#:~:text=Cap%C3%ADtulo%20X,Marco%20legal

aportació no només era un complement al salari de l'home sinó que en molts casos era un element absolutament necessari. Evidentment, les classes benestants estaven lluny d'aquesta descripció.

La dona, i no només les joves, sinó també les velles i les nenes, treballaven de manera poc visible en els tallers dels pares, germans o familiars. Per tant, tenim la dona en un règim de pluriocupació, però sempre subordinada al paper de l'home, molt lluny del que deia Fra Luis de León sobre elles i les seves feines.

«Y pues no las dotó Dios ni del ingenio que piden los negocios mayores, ni de fuerzas las que son menester para la guerra y el campo, midanse con lo que son y conténtense con lo que es de su parte, y entiendan en su casa y anden en ella, pues las hizo Dios para ella sola.»³

3. Dones i delictes davant del tribunal de la Inquisició

Respecte del delictes de bigàmia el tema era molt clar per a l'Església Catòlica. El matrimoni era indissoluble, i això ja venia des del Concili de Trento. Tot i això a Catalunya hi van haver lluites entre la mateixa Inquisició i les Corts catalanes per determinar a qui pertanyia la jurisdicció del delictes. La Inquisició condemnarà a Antonia Gigona, tot i que el delictes de bigàmia és molt poc freqüent si considerem que en els homes és majoritari.

«Muy pocos eran los nobles juzgados por la Inquisición en España, y la tónica en casi todos ellos fué la benignidad descarada, salvo si el asunto era político que entonces la cosa cambiaba»⁴

A Mataró, tenim el cas que va patir Orosia Clariana quan va descobrir per mitjà d'un company de feina del seu marit, Joachim Gonzalez, natural de Zamora i que es de-

³ Ibídem. Capítol XII.

⁴ BLAZQUEZ, MIGUEL, Juan (1990). *La Inquisición en Cataluña*. Ed. Arcano. Toledo. Pàg. 180.

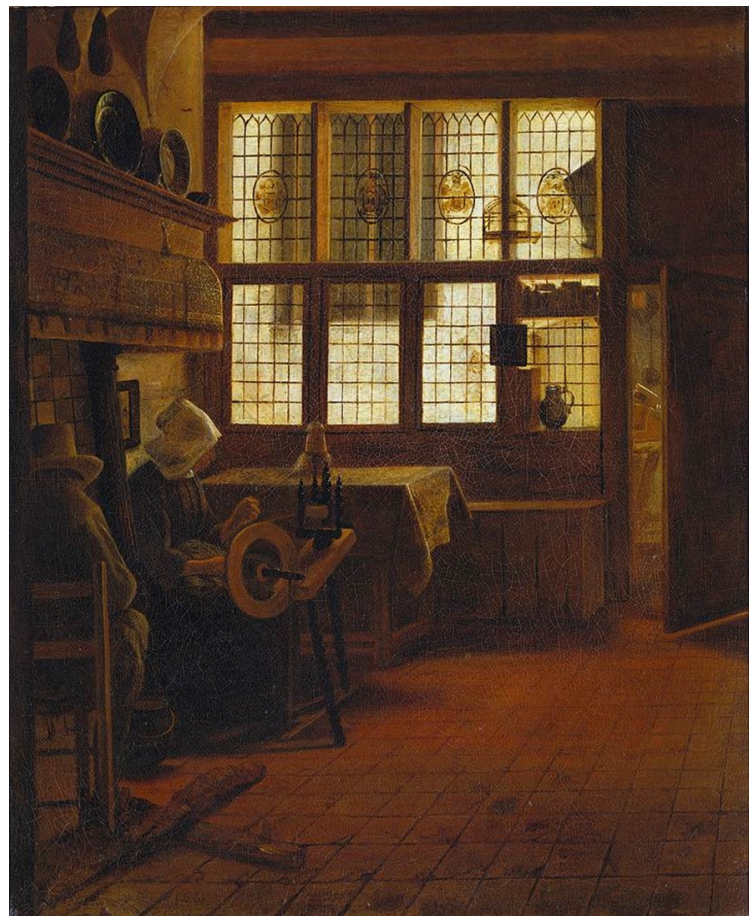
dicava a la feina de “bibandero”, és a dir, a proveir de queviures als exèrcits, ja estava casat en aquelles terres amb Maria Hernandez Luengo. La pena imposada va ser la de presó per a Joachim, amb embargament de béns, la qual cosa va repercutir en l'Orosia a nivell emocional i econòmic.

En el delictes en el qual la fornicació no era pecat, també tenim que les dones són molt minoritàries respecte als homes, si bé la major part eren prostitutes que eren molt donades a passar per l'església. Els inquisidors consideraven que aquest pecat estava molt allunyat de la fe. La majoria de les dones encausades afirmaven que si ho feien era per un coneixement d'amistat i que el destí final era passar per l'altar. Tenim una sèrie de judicis estudiats per Blázquez, en els quals destaca la benignitat del tribunal. Angela García va ser absolta, Margarita Piscin de 16 anys i vídua, va ser suspesa i a Francisca Díaz la van desterrar per dos anys.

En els delictes de la sol·licitació *ad turpia* i de la sol·licitació *in confessione* que eren les propostes que feien els confessors a les seves penitents per tenir relacions sexuals tot aprofitant l'acte de la confessió, tenim d'entrada un eximent. No es considerava com a delictes si el confessor no intentava convèncer a la penitent que el manteniment de relacions no eren pecat. Cal tenir en compte que no respectar el vot de castedat no entrava dintre de les atribucions del Tribunal ja que aquestes corresponien al bisbe. Com que el tema ja venia de llarg es va intentar posar remei al problema amb l'invent del confessio-

nari, però a Catalunya la seva utilització no es va generalitzar fins al 1719 i encara es continuava fent la confessió al costat del sacerdot o bé entre les seves cames. Tot i que el delictes era realment molt greu, les penes imposades als infractors no ho van ser. Normalment les penes imposades als infractors consistien en la reclusió en un convent o monestir, la prohibició de fer missa i de confessar, és a dir, retirar-los de la vida pública per apagar l'incendi. Tenim un llarg llistat de personatges. Vegem-ne uns exemples.

«Fra Miguel de Carrascon de la St. Trinidad, pare confessor i carmelita descalç que confessava a Mataró cap el 1778, va sol·licitar a Rosa Quintana de 28 anys veïna de Mataró, a Pascual la Roca li va donar cilicis i disciplines, a Cathalina Pannon de 27 anys li va donar disciplines al igual que dues monges descalces de la ciutat, Josepha de la Trinidad i Francisca de Jesús. Igual-

Esaias Boursse. Interior amb dona teixint.
Rijksmuseum, Amsterdam.

ment ho va fer a Eulalia Gusi de 16 anys i també a Elena Mas de 27 anys. A Antonia Soley natural de Mataró li preguntava coses íntimes com la seva menstruació. A Leonor Matas, donzella de Mataró de 50 anys disciplines, a Maria Antonia Jastín d' Argentona de 47 anys la va pegar, li va donar disciplines i li va fer que llepés el terra.»⁵

«Pablo de Sta. Gertrudis confessor i carmelita descalç en seu convent de Mataró que al 1782 va continuar la seva poc edificant carrera. Amb Teresa Vitret, actes impurs i còpula no consumada a la capella de Sta. Elena d'Agell de Cabrera. Amb Ana Maria Jane de vint anys, tocaments impurs, a Ana Maria Franc, soltera de Mataró havia violat la seva virginitat i va tenir tractes deshonestes a l'hort de casa seva. Amb Paula Castellar, vídua de Balaguer copulacions i amb Rufina Castellar, donzella de Barcelona continuava al 1784 fent el mateix al confessional.»⁶

«Mariano Figueras natural de Mataró, capuchino conventual en Mataró (..) suele pernoctar en dependències mujeriles y es un gran casamentero. Maria Angela Alponsa Puig de Mataró casada 32 años, abrazos y insinuaciones. Sofia Dalner soltera de Mataró de 22 años, tocamientos y insinuaciones.»⁷

Totes aquestes dones van comparèixer davant del Tribunal i els seus agressors no van rebre el càstig merescut en consonància als seus delictes.

En el delictes de sodomia no trobem fins ara dones. Tot els acusats són homes per part de les seves esposes. La raó més plausible seria desfer-se d'un marit poc adequat o indesitjable. Tampoc tenim dones en el delictes de bestialisme. En el delictes de lesbianisme passa el mateix, ja que no es considerava possible la relació entre dues dones i els casos són irrelevants. En el delictes de les proposicions que són expressions contra la fe, contra l'Església o els seus representants, també són poc importants en el seu nombre. El mateix va passar amb el delictes de les paraules, que són expressions de broma contra la religió o el que estava considerat com a sagrat i que no tenen importància. Les blasfèmies tampoc ens donen un nombre important de casos. Podem citar-ne algun a tall d'exemple:

«Salvadora Camanya, vídua, malalta d'una cama, pobre, li diu a la Verge, baixa vil bagassa, ja que no em vols ajudar, tan bagassa ets tu com jo.»⁸

⁵ LLAMAS MANTERO, Antoni (2003). «El delictes de flagel·lant. Inquisició, Mataró 1778». A *L'organització de l'espai i models de poblament. II Jornades d'Història i Arqueologia Medieval del Maresme*. Mataró: Grup d'Història del Casal, pàg. 181.

⁶ LLAMAS MANTERO, Antoni (2007). «La inquisició i el delictes del sol·licitant "in confessione" Pablo de Santa Gertrudis». A *XXIV Sessió d'Estudis Mataronins*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró, pàg. 151.

⁷ LLAMAS MANTERO, Antoni (2012). «El procés contra fra Mariano Figueras. La Inquisició 1742». A *XXIX Sessió d'estudis Mataronins*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró.

⁸ BLAZQUEZ, MIGUEL. *Ibidem*. Pàg. 232.

Jean Steen. *The Bean Fiesta*.
Staatliche Museen Kassel. Alemanya.

El cas es va concloure amb una absolució, tot veient l'estat de misèria i desesperació de la dona.

Respecte dels delictes de les visionàries i les il·luses tenim una diferència important. En els delictes anteriors les protagonistes eren del poble i de classe social baixa. En aquests delictes d'ara, hi ha representades totes les classes socials, tot i que predominen les dones més pobres i incultes que es dediquen a endevinar el futur, a veure i proclamar miracles o anar llançant idees messiàniques. En la majoria dels casos, el Tribunal va deixar les causes suspeses, ja que van ser considerades boges o desequilibrades mentals. És el cas de Maria Guasch que en el seu poble de Vilanova i la Geltrú escoltava en el seu interior la veu de Crist o tenia telepatia amb el seu confessor a distància quan ell estava a Madrid.

En el delicte d'ulldeprendre, és a dir el poder de fer mal a una altra persona amb la mirada, tenim un cas a Girona protagonitzat

en el monestir de Sant Daniel per una germana que va trobar en el seu llit un embolic de plomes, agulles i cabells. Les guaridores del mal es van dedicar a fer el que era costum oracions, i ungüents. El que no sabem és si es va curar la monja.

Un altre delicte era el de buscar tresors per encàrrec de clients més o menys confiats o ambiciosos. La majoria de dones que s'hi dedicaven tenien uns resultats força negatius, dit d'altra manera, que mai el trobaven. Aquestes dones eren pobres i analfabetes que amb una oració buscaven el tresor quan realment el que intentaven era sortir del seu estat miserable.

Respecte dels impedients, és a dir, aquelles persones que posaven obstacles a l'actuació de la Inquisició, tenim pocs casos i normalment rebien per part del Tribunal una multa o una bona esbroncada.

*Gabriël Metsu. Dona pelant pomes.
National Gallery. Londres.*

Un tema més destacable pel nombre de casos és el de la fetilleria, que es donava principalment en l'àmbit urbà. Des del segle XVI fins al XVIII va haver a Catalunya una autèntica marea de dones que es dedicaven a aquesta professió. La clientela normalment era femenina i els demanaven respostes a temes amorosos, de salut o bé per poder preveure el futur. La característica general era la pobresa de les mateixes fetilleres, que amb aquesta feina intentaven millorar la seva escassa economia. Tenim casos com el de Catalina Gra de 24 anys i natural de Barcelona que es denunciada per les seves clientes. Les consultes principals que li fan són per temes amorosos. La seva sentència dictada pel

Tribunal va ser el desterrament de Barcelona per 10 anys. A Teresa Calva que es dedicava guarir cops i dolors amb unes canyes, va ser encausada de sortilega i supersticiosa. El Tribunal li fa una reprensió i la commina a deixar la feina. És curiós com la descriu. El negoci no li anava molt bé pel seu aspecte físic

«De mediana estatura, flaca, cara larga i descolorida de unos 40 años»⁹

El següent cas es donà en St. Esteve Sesrovires prop de Martorell. Àngela Benaca, coneguda com la fetillera de l'escarabat, viuda de 45 anys es denunciada per unes veïnes per fer guariments i impedir que la guineu es mengés les gallines. Aquesta a diferència de les anteriors, té en propietat una vinya i això ho fa per completar el seus ingressos. El Tribunal dictà la sentència veient-hi més una venjança de les veïnes que no una altra cosa i fou

«Reprendida y advertida que no use mas de estas oraciones y supersticiones sopena que haciendo lo contrario sera castigada con rigor.»¹⁰

Gerrit Dou. Serventa amb una ratera.

En el tema de la bruixeria tenim a Aldonza Rossa la bruixeta de Bellver de Cerdanya, una menor de 14 anys que va ser denunciada per 7 homes clergues, 8 dones i 3 menors. Es dedicava a fer filtres, a guarir galteres i altres pràctiques. Es veu que cobrava bé per la seva feina i tenia nombrosos clients. La Inquisició la va condemnar al següent:

«Anar a peu a Montserrat, confiese y comulgue, traiga cédula de confesion y que la presente al tribunal, y por tiempo de 4 meses rece cada viernes una parte del rosario de vispera.»¹¹

Una altra cas va ser el d' Eulàlia Úrsula natural de Caldes de Montbui de 18 anys. Fou acusada l'any 1623 davant del Bayle de Caldes, juntament amb 6 dones grans que van ser penjades i una que va fugir i fou penjada a França. Ella va ser torturada. En un primer moment va negar-ho tot, però al final ho va reconèixer. Va ser alliberada per la mateixa Inquisició en rebre notícia del cas, només va tenir una lleu reprensió.

També representants de la mateixa Inquisició van actuar contra les dones com és el cas de Francesc Roig, rector de Pineda i comissari inquisitorial que cap al 1669 es dedicava a insultar a dones per desfer el seu matrimoni, a entrar a

⁹ LLAMAS MANTERO, Antoni. *Bruixeria, Inquisició i maçoneria. A Mataró, el Maresme i un mica més enllà. Felibrejada* 95, Mataró: Grup d'Història del Casal, pàg. 22.

¹⁰ LLAMAS MANTERO, Antoni (2006). «El procés a Àngela Benaca, la fetillera de l'escarabat». A *De Constantí a Carlemany. El pas de l'Antiguitat Tardana al món medieval. III Jornades d'Història i Arqueologia Medieval del Maresme*. Mataró: Grup d'Història del Casal, pàg. 279.

¹¹ LLAMAS MANTERO, Antoni (2006). «El procés d'Aldonza Rosa, "la bruixeta de Bellever"». A *De Constantí a Carlemany. El pas de l'Antiguitat Tardana al món medieval. III Jornades d'Història i Arqueologia Medieval del Maresme*. Mataró: Grup d'Història del Casal, pàg. 273.

les cases com la de Pablo Gomes de Hunt on va lligar a la seva dona o també a Maria Riu i a la seva mare que com diu la documentació.

«Las trató tan mal de plabra delante de algunos.»¹²

4. Conclusió

Com hem pogut veure, les dones també es van fer presents davant del tribunal de la Inquisició. En una societat catalana, profundament masclista com la resta de societats, la dona va tenir un paper important, però ni reconegut ni valorat socialment, tot i que eren un pilar fonamental per a l'economia familiar de les llars més modestes. Socialment, van tenir restriccions laborals, econòmiques i culturals entre altres i fins i tot els homes van marcar les pautes en la seva forma de comportar-se o vestir-se.

La majoria de dones que hem analitzat en relació als delictes pel que van ser

acusades mantenen unes característiques ben definides, són de classe baixa, analfabetes i pobres, o tocant a la misèria. És aquesta penúria econòmica la que farà que hagin de buscar-se la vida en qualsevol de les activitats que els pugui donar una sortida ni que sigui petita per poder sobreviure, ja sigui de manera il·legal com la fetilleria, bruixeria o la prostitució. Les classes nobles i burgeses ja tenien els seus mecanismes de pressió social i econòmica per no haver de presentar-se davant del tribunal en el cas que fos necessari.

També hem vist que, generalment, les penes imposades van ser força lleus i benignes, bé perquè no van creure que mereixessin una sanció més forta o bé per seguir les pautes del pensament de l'època, que considerava a les dones com a éssers fràgils física i mentalment que queien amb facilitat en aquest tipus de pecats.

¹² LLAMAS MANTERO, Antoni (1996). «Francesc Roch, comissari inquisitorial» A *XIII Sessió d'Estudis Mataronins*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró, pàg. 49.

